

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА

САВЧУК ЯРОСЛАВА ІГОРІВНА

Допускається до захисту:

в.о. завідувача кафедри
журналістики та соціальних
комунікацій,
канд.політ.н.,

_____ С.В.Бондаренко

«_____» _____ 20__ р.

ФОТОРЕПОРТАЖНА СЕРІЯ «ДОСТУПНІСТЬ І ВІННИЦЯ»

Спеціальність 061 Журналістика

Випускова робота (медіа-проект)

Керівник:

Супрун В.М.,

Доктор філологічних наук,
доцент кафедри
журналістики та соціальних комунікацій

Оцінка: ____ / ____ / _____

(бали за шкалою ЄКТС/за національною шкалою)

Голова комісії: _____

(підпис)

Вінниця – 2021

АНОТАЦІЯ

Савчук Я.І. Фоторепортажна серія : «Доступність і Вінниця»

Донецький національний університет імені Василя Стуса, 2021.14 сторінок, 5 використаних джерел.

У роботі висвітлено та проаналізовано доступність архітектурних будівель для людей з інвалідністю у місті Вінниця. Досліджено поняття доступності, основні його значення та характеристики.

Результати роботи висвітленні на спеціально створеному телеграм-каналі.

Ключові слова: *доступність, люди з інвалідністю, архітектурні будівлі, мало мобільні групи населення.*

SUMMARY

Savchuk Ya.I. Photo-reportage series: «Accessibility and Vinnytsia»

Vasyl Stus Donetsk National University, 2021.14 pages, 5 sources used.

The paper highlights and analyzes the accessibility of architectural buildings for people with disabilities in the city of Vinnytsia. The concept of accessibility, its main meanings and characteristics are studied.

The results of the work are covered on a specially created telegram channel.

Key words: *accessibility, people with disabilities, architectural buildings, little mobile population groups.*

ВСТУП

Актуальність обраної теми . На сьогодні для України проблема захисту людей з інвалідністю набуває значення у зв'язку з постійним зростанням їх частки серед населення держави. Громадяни з інвалідністю є серед усіх верств населення будь-якого суспільства та належать до найбільш соціально не захищених верств населення, а це свідчить про те, що люди, які мають інвалідність в цілому є меншістю в нашому суспільстві, яка потенційно потерпає від дискримінації й потребує постійної уваги до власних проблем з боку держави.

Актуальність цієї теми полягає в тому, що особи з інвалідністю мають право на більш доступний рівень здоров'я без дискримінації за ознакою інвалідності.

Мета медіа-проєкту. За результатами V-го Всеукраїнського муніципального опитування, яке проводилось Соціологічною групою «Рейтинг» Вінниця вже вкотре стає комфортним та безпечним містом України.[1]

А чи є Вінниця такою безпечною та комфортною для людей з інвалідністю? Саме це є метою медіа-проєкту — дослідити наскільки Вінниця є доступним містом не тільки для всіх жителів Вінниці, а саме для людей з ознаками інвалідності.

Предметом медіа-проєкту є аналіз доступності у різних сферах життєдіяльності.

Об'єктом проєкту є дослідження безперешкодного доступу людей з обмеженими фізичними можливостями до архітектурних об'єктів міста.

ОПИС ПРОЄКТУ

Інвалідність — проблема багатогранна, безпосередньо пов'язана з рівнем економічного, політичного та соціального розвитку суспільства, його культурою, освітою, мораллю, релігією.

Традиційно інвалідність розглядалась як вада, яка не дозволяла людині вести «нормальне» життя. Люди з інвалідністю не мали можливості відпочивати, гуляти, брати участь у громадських заходах. У багатьох випадках вони проживали ізольовано і фактично не мали можливості для взаємодії із суспільством.

«Неосвіченість, зневага, забобони та страх — ось соціальні фактори, які протягом усієї історії були перешкодою для розвитку здібностей людей з інвалідністю і призводили до їхньої ізоляції» [2]

Під час проекту автор досліджував фізичні бар'єри та перешкоди. Це насамперед ті перешкоди, що існують в будівлях. Це очевидні бар'єри, на які звертають увагу розглядаючи проблеми «доступності» для людей з інвалідністю. Зараз фактично всі усвідомлюють важливість наявності пандусів для доступу людей з інвалідністю в будівлі, де є сходи. Проте не завжди пандуси є присутні біля будівель або часто не дотриманні норм.

Саме тому автор своїм проєктом хоче показати важливість в суспільстві людей з інвалідністю та підлаштування будівель до їх способу життя. Показати за допомогою фото, які проблеми існують у місті Вінниця та звернути на них увагу мешканців.

Усі матеріали розміщені на спеціально створеному телеграм-каналі, що має назву «Доступність і Вінниця». Платформа надає можливість прикріплювати фото та текст.

ТЕХНІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ

Процес створення матеріалів почався із пошуку теми для майбутнього проєкту. Так як архітектурне довкілля в Україні і нині все ще розраховане на ідеально здорову за середніми стандартами людину. Причому це не тільки проблеми фізичного доступу до архітектурних або транспортних об'єктів осіб з порушенням опорно-рухового апарату, але і проблеми людей, які мають такі сенсорні вади як, наприклад, порушення зору або слуху.[3] Виходячи з цього, була обрана актуальна тема доступності в місті Вінниця.

Платформою для ресурсу став телеграм канал. Адже молодь і всі активні користувачі все дізнаються з інтернет-ресурсів, а особливо із телеграм-каналів. Наповнення телеграм-каналу розпочався із допису знайомства. А далі канал став наповнюватись тематичними фото та закріпленням до них текстом. Під час створення матеріалів, автор мав досвід в нюансах, так як в 2018 році брав участь в соціальному експерименті «Разом Без Обмежень». Процес створення матеріалів був неважким та цікавим. Часу на написання проєкту виділено 31 день.

Усі текстові матеріали — є цілком авторськими та фотографії, які розміщені на платформі також зроблені безпосередньо автором. Пошук для наповнення каналу був не складним, проте цікавим. В процесі дослідження було взяти інтерв'ю, в мешканки Вінниці, Наталії (має проблеми опорно-рухової системи) для кращого розуміння переваг та недоліків споруд в місті. Тексти написані простою зрозумілою мовою, без надмірної завантаженості.

ДОСТУПНІСТЬ ГРОМАДСЬКОГО ТРАНСПОРТУ

Доступний транспорт — це транспорт, яким може скористатись кожна особа незалежно від її порушень, мама з дитиною, людина похилого віку, всі громадяни.

Під час аналізу доступності громадського транспорту автор відмітив існуючу нині «недоступність» транспортних засобів (маршруток, тролейбусів, трамваїв, недотримання умов паркування міського транспорту,

відсутність орієнтирів та озвучування зупинок в транспорті для незрячих тощо.

Під час дослідження виявилось, що з муніципальними автобусами проблем не виникає, адже вони низькопідлогові та адаптовані для людей з інвалідністю (з проблемами опорно-рухової системи). Розклад руху тролейбусів та трамваїв, який розміщений на зупинках не завжди відповідають розкладу руху низькопідлового транспорту. Проте нещодавно на сайті ТТУ почав з'являтися точний графік руху низькопідлогових тролейбусів, що значно полегшує життя.

Недоступна інформація для людей з порушеннями зору: відсутність озвучення зупинок, інформація про зупинки або некоректно подана інформація (малий шрифт), взагалі відсутність інформаційних табло; відсутність мап для користувачів з порушеннями зору, відсутність озвучування зупинки у тролейбусах, трамваях, маршрутках, неможливо зрозуміти номер транспортного засобу, який підїхав, — всі ці фактори заважають проживати повноцінне безбар'єрне життя.

Внутрішня озвучка оголошує зупинки, а зовнішня має сповіщати, який вид транспорту (автобус чи тролейбус) і за яким номером приїхав на зупинку. Насправді ж зовнішні гучномовці таки встановлено, але вони ні на жодній зупинці в місті Вінниця не працюють. Також відомо, що в Вінниці встановлювали пробні системи зовнішньої озвучки міського транспорту для людей з інвалідністю зору Mobilis-УТОС(2019 р), проте надалі по всьому громадському транспорті змін не відбулось.

Слабким місцем громадського транспорту всіх міст, і Вінниця не є виключенням, лишаються маршрутки. Вони у переважній більшості є недоступними для маломобільних груп — людей з інвалідністю, літніх людей, батьків з дітьми у візочках, людей з тимчасовими травмами. Жодна маршрутка міста не обладнана пандусом, кнопкою виклику водія, спеціального місця для людей на візку, або ж для батьків з коляскою. Також перша та остання сходинки мають бути виділені контрастною смугою (яскраво-жовтою або білою).

Якщо людина має лише деякі проблеми з зором, вона ще в змозі подивитися номер маршрутки, але для тотально незрячих маршрутки практично

недоступні, якщо вони без супроводу. Більше того, саме маршрутки можуть перешкодити незрячим дістатися автобусу, якщо зупинилися перед ним або ж не в належному місці.

На площі Театральній, в 2019 році, зробили зупинку зі спеціальним бордюром. Така зупинка потрібна, аби полегшити процес потрапляння людей на візку в транспорт. На такій зупинці людина відчуває повністю свою незалежність та самостійність, тому що водієві не треба виходити, відкидати пандус та допомагати потрапити в салон, але тільки, якщо користуватись «новими» тролейбусами. Тому що тролейбуси «старого» зразку не під'їжджають на стільки близько до бордюра, щоб людина на візку змогла самостійно заїхати.

Перевага низькопідлогового виду транспорту полягає в наявності спеціально передбаченого конструкцією складного пандуса, який дозволяє людям з інвалідністю вільно заїжджати і виїжджати з салону.

НАБЕРЕЖНА «РОШЕН»

Фонтан Рошен та Набережна — є однією з найкращих туристичних місць в місті. Фонтан показує глядачам справжнє світломузичне шоу, але, на жаль, не всі мають змогу в повній мірі насолодитись та відчути всю красу цієї локації.

Головний спуск до Набережної — це безліч сходів, які самотужки неможливо подолати на візку, або ж людям з проблемами зору. Вхід немає пандуса та сходи не облаштовані для незрячих людей. Також тротуар вздовж Набережної не облаштований тактильною плиткою.

Навіть коли відбувається світломузичне шоу, його не можливо подивитись якщо людина пересувається на інвалідному візку, тому що місця, які спеціально відведені для людей з інвалідністю біля огорожі, яка є достатньо високою і фонтан можна побачити тільки через прутики огорожі. Наше місто з кожним роком стає все більш туристично привабливим, але більшість головних

туристичних локацій не доступна для людей з інвалідністю через архітектурні бар'єри.

ДОСТУПНІСТЬ ПІШОХІДНИХ ПЕРЕХОДІВ

На деяких пішохідних переходах, принаймні у місті Вінниця, встановлюють озвучені світлофори, на які інколи ми не звертаємо уваги. Проте для громадян з порушеннями зору — це дуже значна допомога. Адже 80% інформації незрячі сприймають саме на слух. Тому світлофори своїм звуком забезпечують перехід через дорогу. Однак озвучені світлофори на наших дорогах також не відповідають нормам. Вони відтворюють різні звуки, а має бути однаковий стандартизований звук, щоб незряча людина не плутала пішохідний перехід зі звуками довілля.[4]

Для незрячих важливо мати тактильні покажчики, щоб за допомогою торкання їх тростиною легше орієнтуватися в просторі. І це не стільки питання зручності, скільки більшою мірою питання особистої безпеки. Дуже просто уявити собі небезпеку, яка виникає для незрячої людини, якщо вона не маючи чітких орієнтирів, виходить на проїжджу частину зі жвавим рухом.[5]

Підземні переходи взагалі не облаштовані для людей з інвалідністю, а саме для людей з проблемами зору.

Підземний перехід у Вінниці біля базару «Урожай» є найбільш людяним. Впродовж дня через нього проходять сотні людей і в тому числі люди з інвалідністю. Перехід мало освітлений, сходи не обладнані світло-відбиваючою стрічкою, відсутня тактильна плитка, а також пандуси не відповідають критеріям. Пандуси облаштовані так, що без сторонньої допомоги спуститися чи піднятися вгору неможливо. В підземних переходах вони людям насправді не допомагають: через надто високий кут по них не можна з'їхати без загрози для життя та без сторонньої допомоги.

ДОСТУПНІСТЬ ЗАЛІЗНИЧНОГО ВОКЗАЛУ

Вінниця — місто, що може позиціонувати себе, як доступне та зручне. На сьогодні інклюзію впроваджують скрізь: від освітніх закладів до місць громадського користування.

Укрзалізниця намагається створювати належні умови людям з інвалідністю для зручного користування об'єктами залізничної інфраструктури. Втім, на вокзалах та станціях намагаються пристосовувати до потреб пасажирів з інвалідністю каси, зали очікування й вбиральні, встановлюють пандуси, а також в разі потреби робітники допомагають придбати квиток чи сісти в поїзд. Проте будівля залізничного вокзалу виявилася зовсім не зручною до самостійного пересування для людей з інвалідністю.

Люди з проблемами зору не можуть самостійно спуститися через незручні сходинки та поручні. Пандуси зовсім не націлені для людей на інвалідних візках. Ліфти призначені для перевезення людей на візках та інших маломобільних пасажирів, проте у Вінниці він не працює.

Автор зателефонував у довідкову службу залізничного вокзалу та запитав чи можливо скористатись ліфтом, на що почув таку відповідь : «Ну він не працює зараз, але ми можемо його для Вас відкрити. Ну або Вас через колії перевеземо, але в будь-якому випадку Вам самій не прийдеться спускатися. Приходьте, а «діжурна» вже вирішить що з Вами робити».

Тут постає питання, на яке ще ніхто не дав чітку і зрозумілу відповідь : Чому при проектуванні таких важливих місць не беруться до уваги потреби людей з інвалідністю?

ВИСНОВКИ

Під час медіа-проєкту було проаналізовано наскільки Вінниця є доступним містом. На доступність перевірялись зупинки, підземні переходи, пішохідні переходи, світлофори, транспорт, аптеки, залізничний вокзал та набережна «Рошен».

У результаті проведеної роботи були зроблені наступні висновки:

- Яскраві світло-відбиваючі стрічки на сходах затерті та їх погано видно.
- Пандуси часто не відповідають нормам або ж взагалі відсутні.
- У Вінниці критично мало світлофорів, які облаштовані звуковими сигналами, які так потрібні для людей з проблемами зору.
- Відсутнє озвучення зупинок в громадському транспорті та електронне табло з зображенням назв зупинок.
- Маршрутки міста не призначені для інвалідних візків або ж колясок.
- На тротуарах відсутня тактильна плитка.
- На пішохідних переходах зависокі бордюри, щоб людина на візку самостійно змогла виїхати.
- Присутня проблема розкладу руху низькопідлогового транспорту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Офіційний сайт «Вінницька Міська Рада»: **веб-сайт . URL:**
<https://www.vmr.gov.ua/Lists/CityNews/ShowNews.aspx?>
2. «Інвалідність та суспільство»
навчально-методичний посібник: **веб-сайт . URL:**
https://ud.org.ua/images/pdf/Dostupnist_ta_universalniy_dizayn.pdf - ст.18
3. «Інвалідність та суспільство»
навчально-методичний посібник: **веб-сайт . URL:**
https://ud.org.ua/images/pdf/Dostupnist_ta_universalniy_dizayn.pdf - ст.118
4. Газета Кабінету Міністрів України «Урядовий кур'єр»: **веб-сайт . URL:**
<https://ukurier.gov.ua/uk/articles/koli-ukrayinski-mista-stanut-bezbaryernimi-dlya-in/>
5. «Інвалідність та суспільство»
навчально-методичний посібник: **веб-сайт . URL:**
https://ud.org.ua/images/pdf/Dostupnist_ta_universalniy_dizayn.pdf - ст.122

ДОДАТОК 1

Стаття 96-1 Кодексу України про адміністративні

правопорушення передбачає санкції за порушення законодавства під час планування і забудови території. Зазначається, що передача замовнику проектної документації для виконання будівельних робіт на об'єкті, розробленої з порушенням вимог законодавства, будівельних норм, державних стандартів і правил, у тому числі щодо створення безперешкодного життєвого середовища для осіб з обмеженими фізичними можливостями та інших маломобільних груп населення – тягнуть за собою накладення штрафу від дев'ятисот до однієї тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (тобто від 15 300 до 17 000 гривень).

Стаття . 2 Закону України «Про відповідальність за правопорушення у сфері містобудівної діяльності» передбачає, що суб'єкти містобудування, які здійснюють проектування об'єктів, експертизу проектів будівництва, несуть відповідальність у вигляді штрафу за передачу замовнику проектної документації для виконання будівельних робіт на об'єкті будівництва, розробленої з порушенням вимог законодавства, будівельних норм, державних стандартів і правил, у тому числі за не створення безперешкодного життєвого середовища для осіб з обмеженими фізичними можливостями та інших маломобільних груп населення – у розмірі від 18 до 90 мінімальних заробітних плат (що станом на 2013 рік складає суму від 20 646 – до 103 230 гривень відповідно).

ДОДАТОК 2

Інтерв'ю із Наталією Боднар, 37 років, має проблеми з опорно-руховою системою та рухається за допомогою інвалідного візка. Пані Наталія згодилась відповісти на декілька запитань.

-Наталіє, як Ваш настрій сьогодні?

Направду кажучи, чудовий! Я так чекала нашої розмови, що в певній мірі навіть присутнє легеньке хвилювання.

- Як ви вважаєте, чи є українське суспільство інклюзивним та чи відчують себе люди із інвалідністю його повноцінними членами?

Питання інклюзивності в українському суспільстві стоїть досить гостро. Все залежить від самої людини із інвалідністю, адже якщо особа закритється у чотирьох стінах, заховавшись від усіх, то жодної зміни суспільної свідомості не відбудеться і взаємодії із суспільством також.

Наприклад, я після того як отримала травму, довгий час не хотіла виходити на вулицю. Мені потрібно було трохи часу, щоб це прийняти і усвідомити. Як тільки я вже почала виїжджати на вулицю, я не могла сама спокійно ні з'їхати по пандусу, ні заїхати. Я не змогла зняти кошти біля банкомата, заїхати в магазин без сторонньої допомоги і я відчувала таке пригнічення і те, що я нікому не потрібна, що я просто поверталась додому ні з чим.

І коли на перший погляд, здається, що будівля облаштована пандусом і все ок, то це лиш здається (*сміється*) Тому, що скористатись ним, той ще квест.

- Ви вважаєте, що ключова проблема суспільства полягає в тому, що люди із інвалідністю самі є пасивними та не включаються в життя суспільства?

Так. Багато хто себе виставляє як жертву, а не як повноцінного члена суспільства. Якщо мене, як людину із інвалідністю, щось не влаштовує, то я іду напролом і добиваюсь того, щоб було так, як мені зручно. Все залежить від власного бажання.

-Наталіє, наскільки відомо, Ви на візку пересуваєтесь вже 11 років . Напевно неодноразово були ситуації коли Ви розуміли, що без сторонньої допомоги не обійтись, але Вам конче треба туди потрапити. Для Вас попросити про допомогу - це нормально?

Спочатку не то, що просити про допомогу було важко, але й при ймати її . Часто в супермаркетах допомагали дістати продукти , які знаходились або подалі, або зверху і я відразу так ніяковіла. Або ж допомагали потрапити в магазин. Мені було так незручно, що я комусь завдаю клопоти , але згодом прийняла іншу позицію і усвідомила,що попросити про допомогу – це нормально. Тут немає нічого постидного, хто захочить – допоможе, хто ні- пройде повз.

- Скажіть, будь ласка, Ви працюєте на даний момент?

Ні, зараз я не працюю, так сказати – відпочиваю. Проте рік назад працювала касиром в супермаркеті і мені так все подобалось, що задумуюсь почати цікавитись роботою і „виходити в люди” (сміється)

- Наталіє, Ви дивовижна! Дякую Вам велике за нашу розмову. Хай щастить!)